

mente. Mas si por aventura non le fincase (5) de que pudiesse biuir, si lo compliesse, estonce non seria tenuto de cumplir la donacion (b).

(a) L. 6, tit. 2, lib. 3 del F. J.—LL. 2, 6, y 10, tit. 12, libro 3 del F. R.—L. única, tit. 16 del Ord. de Alc.—L. 1, título 1, y L. 1, tit. 7, lib. 10 de la N. R.

(b) El que hace donacion entre vivos goza del beneficio de competencia; mas téngase presente la L. 69 de Toro, que es la L. 2, tit. 7, lib. 10 de la N. R., que prohibe la donacion de todos los bienes; aunque solo sea de los presentes. Véase tambien la L. 9 de este mismo título sobre la tasa de esta donacion.

LEX IV.—Fit donatio purè, vel sub conditione, et præsentia, vel absentia. Et tenetur donans, vel ejus hæres rem donatam tradere donatario; deducto tamen ne egeat donator. Hoc dicit.

(1) *Non lo puede fazer.* Adde l. *absenti* 10. D. eod. et l. *nece ambigi* 6. C. eod. ubi gloss. notabilis (quam sequitur communis Doctorum sententia) dicit, quòd si quidam, qui non fuit ad hoc deputatus nuntius, sed ipse motu proprio voluntate donatoris à se intellectam ipsi donatario declaravit, non videbitur perfecta donatio; et satis probatur hic Ludovicus tamen Romanus in hoc tenet contrarium, motus per aliqua pulchra fundamenta, consil. 295. volens, quòd dato, quòd non interveniat nuntius, vel epistola, sufficiat ad validitatem donationis, quòd donatarius quocumque modo certificetur, et donationem acceptaverit: et ejus fundamenta breviter etiam reasumit Phil. Corn. consil. 254. vol. 3. col. 1. et tandem dicit non esse recedendum in decisoriis à communi opinione: et dicit Paul. de Castr. satis pulchrè in l. *Titia*, § *idem respondit*, et l. 2. D. de verb. oblig. quòd, etsi confineatur in instrumento, talis donavit tali, si non dicitur præsentia, et recipienti, cum donatio possit fieri inter absentes, non præsumitur præsentia; et si non apparet de acceptatione illius, donatio non valet: ut enim donatio accipiat perfectionem, existit consensus donantis, et donatarii, sicut est in cæteris contractibus, qui consensu contrahuntur, l. 1. in fin. D. de contrah. empt. l. *consensu* 2. de action. et oblig. Neque obstat cap. *si tibi absenti*, 17. de præbend. lib. 6. quia loquitur in beneficiis, secundum Joan. Fab. in dict. l. *neque ambigi*, vel secundum Archid. in dicto cap. *si tibi absenti*, et etiam videtur velle Gloss. ibi: In casu illo erat qui recipiebat nomine absentis, et fuit investitus. Sed an hodie stante l. *Ordin.* 5. tit. 8. lib. 3. quæ dicit obligationem contrahi inter absentes, donatio fieri possit absenti? Est satis dubium, et versatur communiter in palatiis. Mihi tamen semper visum est, quòd per illam legem non tolluntur prædicta. Moveor ex doctrina Bart. in l. *illud*, ad fin. C. de Sacros. Eccles. ubi in quæstione Gloss. ibi de donacione facta pauperibus, dicit, quòd si constat, quòd quis contractum donationis voluit celebrare, non tenet donatio facta, etiam pauperibus absentibus, ex quo non fuit aliquis præsens, ut etiam Gloss. ibi vult; aut est dubium, et tunc dicit ipse, quòd valebit jure consuetudinis, seu pollicitationis, et sic sit obligatus personaliter, l. 2. in princ. D. de pollicitat. et de voto, et voti redempt. per totum: et sic, quando quis vult facere contractum donationis, non intendit se obligare, nisi secundum formam à jure traditam super forma, et valore donationis, et sic cessat dispositio dict. l. *Ordin.* Hoc etiam videtur expressè velle Bart. in dict. l. 2. D. de pollicit. post Gloss. ibi, dum vult, quòd dispositio l. fin. C. de Sacros. Eccles. non procedit in voto, seu pollicitatione, et quòd illa lex loquens in contractibus in casibus specialibus, ubi transfertur sine traditione dominium, procedit in his, in quibus contractus celebratur ex duorum consensu, et sic, quòd illa lex procedat, cum loquitur de donacione, quando intervenit etiam consensus Ecclesie, in quam fit donatio. Præterea intentio illius l. *Ordin.* non est tollere formam datam à jure contractibus, qui consensu contrahuntur, ut in dict. l. *consensu*, et in dict. l. 1. aliàs sequeretur absurdum, quòd si quis venderet absenti, et ignoranti, dicitur, quòd per illam legem tenuit venditio: solum voluit illa lex tollere formam antiquam stipulationis, et dare vinculum obligationi, qualitercumque aliquis se vellet alteri obligare; non tamen voluit totam formam juris in contractibus, qui consensu contrahuntur, subvertere. Si tamen ex verbis donationis constat, donantem se velle obligare, ut quia promisit non revocare, vel juravit, tunc obligaretur personaliter tali absenti, per illam legem; non tamen dominium

rei donatæ in eum transiret, acceptatione donationis non sequita: ei ad hoc etiam bene facit, quod dicit Decius consil. 226. col. fin. et vide quæ dixi in l. 1. tit. 11. infra ead. Partit. in gloss. super verbo *gran pro*. Et adverte etiam, quia si notarius stipularetur, et reciperet donationem nomine absentis, non posset donator revocare, ex dictis Bald. in l. *cum à scero*, ad fin. C. de jure dot. Francis. de Aret. cons. 74. col. 4. Guido Papæ dec. 49. Ludov. Gozadi consil. 87. num. 14. Et adverte, quia licet hæc lex requirat præsentiam donatarii, vel in absentia certum nuntium, vel epistolam, ut possit dici perfecta donatio; intelligendum videtur quoad contractum, et donationem, quia non intervenerunt organa media. Si tamen donatarius aliàs certificatus de donacione, donatore in eadem voluntate perseverante (quod præsumitur, nisi constet de revocatione), acceptaverit donationem, vel rei donatæ possessionem acceperit, transfertur in eum dominium: ita voluit singulariter Bald. in dicta l. *neque ambigi*, et isto casu fortè procederet dicta Ludov. Roman. in dicto consil. quia habent maximam æquitatem, et bene faciunt, quæ dixi suprâ 4. Part. tit. 1. l. 10. super gloss. in verbo *non consentient*. Si tamen ante acceptationem donatarii donator revocaret donationem, donatio esset nullius momenti, ut probat text. in l. 2. §. *sed si qui donaturus* 6. D. de donation. et tenet Bart. et Paul. de Castr. in dict. l. *absenti*, ubi Paul. respondet ad dict. cap. *si tibi absenti*, Decius in regul. *contractus*, col. 5. D. de regul. jur. Sed quid si donato non revocavit, sed mortuus est? an mortuo eo poterit donatarius acceptare donationem? And. de Iser. in §. *donare*, qualiter hodie feud. alien. possit, col. 3. tenet, quod non, per l. *honorum*, D. rem rat. haberi: et similiter mortuo donatore, non posset ratificari per hæredes donatarii in præjudicium hæredum donatoris, in quos est dominium translatum ante ratificationem, per text. in l. *si ego* 9. §. *si res*, D. de jure dot. et quia ratificatio non posset fieri in præjudicium tertii, cui interim jus, et dominium est quesitum, etiam ex causa habita à debitore, ut notat Spec. in tit. de oblig. et solution. §. 1. vers. *pone obligasti*, et tradit Paul. de Cast. consil. 195. vol. 2. in 2. dubio, incipit, *visis his, quæ narrantur*: si enim donator ante acceptationem donatarii moriatur, videtur moriendo pœnitere; et sic res non esset integra, quando consensus donatarii accedit, ut in dict. l. *si ego*, et per Joann. de Imol. in l. 2. §. *si pecuniam*, D. de donat. Favore tamen dotis non habet locum pœnitentia; ideò moriendo non videtur pœnitere, ut in dict. l. *si ego*, §. 1. declarat Bart. et Joan. de Imol. ubi suprâ.

(2) *Tenudo es.* Concordat cum l. *si quis argentum* 53. C. eod. et cum §. 2. vers. *perficiuntur* Instit. de donation.

(3) *O sus herederos.* Et sic donatio ex omni parte est realis, et transit ad hæredes, ut hic, et in dict. l. *si quis* §. fin. et ibi Bald.

(4) *De lo suyo.* In donacione deducitur res alienum, l. *inter eos* 19. §. fin. D. de rejudic.

(5) *Non le fincasse.* Adde dict. l. *inter eos* 19. §. fin. D. de rejudic. et Instit. de action §. *sunt præterea* 56. et Bald. de notis feudor. cap. 1.

LEY V.—En que manera vale la donacion, que es fecha so condicion (a).

So condicion faziendo algund donadio vn ome a otro, como si dixesse el que lo faze: Dote tal campo, o tal heredad, si tu padre te sacare de su poder; si la condicion se compliesse, vale el donadio, e si fallesto, non vale. Pero si acaesciesse, que el padre se muriesse ante que el fijo sacare de su poder, como quier que la condicion non se cumplio en la manera que cuydo el que fizo la donacion, vale el donadio: porque la condicion se cumple por la muerte del padre, e sale ende el fijo de su poder. Ca en este caso, e en todos los otros semejantes del, en que sea puesta condicion, en qual manera quier (1) que se cumpla la voluntad del que la puso, vale el donadio sobre que fuera puesta.

(a) L. única, tit. 16 del Ord. de Alc.—L. 1, tit. 1, lib. 10 de la N. R.

LEX V.—Donatio alicui facta sub conditione valet, si conditio impletur, aliàs non. Item donatio alicui facta sub conditione, si pater liberet filius à potestate, impletur, etiamsi non per emancipationem, sed per patris mortem efficiatur sui juris: qualitercumque enim impletur conditio etiam per modum non expressum, sufficit, ex quo disponens voluntas impletur. Hoc dicit.

(1) *Quier.* Et sic etiam in contractibus sufficit aliquid fieri per æquipollens, ut hic, et in l. fin. C. de donat. quæ sub modo: vide quæ notat Bart. in l. *Gallus*, §. *et quid si tantum*, col. 2. et 3. D. de liber. et post. et quod dicit Bald. in l. 1. ad fin. 9. col. C. de Sacros. Eccles. et in rubr. C. de exercit. col. 3. per Jason. in l. *cum servus*, D. de verb. obligat. et per Alex. consil. 157. col. 3. vol. 2. ubi quid in statutis.

LEY VI.—En que manera vale el donadio, que faze vn ome a otro con alguna postura (a).

Por cierta cosa, e por señaladas razones se mueuen los omes a las vegadas, a fazer donaciones a otros; que si por ellas non se mouiesse, por aventura non farian las donaciones. E esto seria, como si vn ome diesse a otro marauedis, o alguna eredad, diziendo seña adamente, quando se faze la donacion, que lo da, porque este el otro todavia guisado de cauallo, e armas, para fazerle seruido, o si lo diesse a algund menestral, o a otro ome qualquier, e dixesse abiertamente, que gelo daua por alguna lauor, o seruido que le fizesse. E porende dezimos, que si aquel que rescibiere la donacion en la manera sobredicha, cumple la conuenencia, o la postura, o faze aquello por que gelo dieron, vale el donadio en todas guisas. E si non lo cumple, o non lo faze bien, puede apremiarle, que cumpla lo que prometio de fazer, o que desampare (1) la donacion que le fizo. Otrosi dezimos, que dando vn ome a otro viña, o huerta, o eredad, o otra cosa qualquier, en esta manera; diziendo señaladamente, quando faze aquella donacion, que daua aquella cosa, porque de los frutos que saliesse della, diessenn cosa cierta a algunos omes para gouierno, o para sacar catiuos (2), o para otra razon semejante destas; si aquel que rescibe assi el donadio, cumple aquello por que gelo dieron, vale la donacion; e si non lo cumple, bien lo puede reuocar (3). E qualquier donacion de las que son dichas en esta ley, dizen en latin sub modo; que quier tanto dezir en romance, como donadio fecho so otra manera.

(a) L. 11, tit. 12, lib. 3 del F. R.—L. única, tit. 16 del Ord. de Alc.—L. 1, tit. 1, lib. 10 de la N. R.

LEX VI.—Donatio inter vivos facta sub modo revocatur, si modus non adimpleatur. Hoc dicit.

(1) *Desampare.* Est ergo in electione ejus, qui dedit ob aliquam causam finalem, vel agere ad implementum modi, ut hic, et in l. *legem* 9. C. eod. et in l. *si donationis* 5. C. de contrah. emptio. vel agere conditione ob causam, ad recuperandum donata sub modo, ut hic, et in l. 1. ubi Gloss. C. de donat. quæ sub modo, et ibi etiam Salycet. et an si agat conditione ob causam possit mora purgari, Cyn. Alber. et Salyc. ibi dicunt, quòd sic, tribus concurrentibus; scilicet, quòd lis non sit contestata, et quòd sit infra modicum tempus, et quòd jus donantis non sit factum deterius. Et nota, quòd favore Ecclesie modus appositus in donacione non censetur in dubio causa finalis, ut in cap. *verum* 4. de condit. appos. et ibi per Abb. et per Bald. in l. *dictam legem*, C. de condit. ob causam, col. 2. et de legatario modum non impleto, vide in l. *si hæres* 11. D. de condit. causa data, et l. *Scia* 6. §. *Lucius* 2. D. de auro, et argen. legato, et Bart. in l. *quibus diebus*, §. *Terminus*, D. de condit. et demonstrat.

(2) *Catiuos.* Nota hoc exemplum, nam l. 1. C. de donation. quæ sub modo tantum dicit de datis ob causam alimentorum.

(3) *Reuocar.* Et isto casu datur etiam utilis rei vindicatio, ut in dict. l. 1. favore alimentorum, seu pie cause.

LEY VII.—De la donacion que es fecha a dia cierto, e a tiempo señalado (a).

Fasta dia cierto (1), o a tiempo señalado, puede ser fecha la donacion; esto seria, como si dixesse el que la faze a otro alguno: Dote tal heredad, o tal cosa, que la labres, e que la esquilmes, e te aproueches della, fasta tal dia, o tal tiempo: e de aquel tiempo en adelante, que la desampares, e que finque a mis herederos: o a otro ome alguno qualquier que nonbrasse ciertamente, a quien fincasse. E porende dezimos, que la donacion que assi fue fecha, valdria fasta aquel dia, o aquel tiempo que señalasse el que la fizo. E de aquel dia en adelante ganarian la possession (2), e el señorío (3) della, sus herederos del que ouiesse fecha la donacion, o el otro (4) a quien nonbrasse para auerla. E si por aventura, quando fizo la donacion, non señala (5) en quien fincasse de aquel dia en adelante, dezimos que la deuen auer los que heredan (6) los otros bienes, de aquel que fizo la donacion.

(a) L. única, tit. 16 del Ord. de Alc.—L. 1, tit. 1, lib. 10 de la N. R.

LEX VII.—Valet donatio facta usque ad certam diem; et post diem habebit rem donatam, quem voluit donans, et transit ad eum ejus possessio, et dominium: et si donans neminem expressit, qui haberet post diem, habebunt rem donatam donatoris hæredes. Hoc dicit.

(1) *Cierto.* Adde l. 2. et 3. C. de donation. quæ sub modo.

(2) *Possessio.* Quid in legato ad tempus alicui relicto, et post tempus alii? Videtur, quòd sit idem, cum legato sit donatio quædam, Instit. de legat. in princ. et l. *legatum* 56. D. de legat. 2. et adde ad istam legem l. 43. in Ordin. Taurinis. Sed quid si ex tenore instrumenti majoriæ novus successor non potest acquirere possessionem bonorum majoriæ, non præstato prius ab eo juramento de non alienandis bonis, vel aliàs? an tunc procedat dispositio istius legis, et dictæ l. *Taurina*? Advertenda essent verba talis dispositionis, an considerent ipsam acquisitionem, vel acquisitionis effectum: nam si disponunt, quod possessio non acquiratur, videretur fortè dicendum, quod tunc alio ingrediente possessionem ante præstitum tale juramentum, impediret acquisitionem possessionis, etiam postea præstato juramento: bene ab hoc conferunt, quæ habentur in l. *si post mortem* 68. in princ. et §. seq. D. de legat. 1. ubi Bart. et Paul. de Castr. In dubio tamen fortè præsumendum est, talia verba apposita respectu effectus, ut videlicet bona non intret realiter, neque his utatur; non verò de acquisitione possessionis, de qua in ista lege, et in dicta l. *Taurina*; cum ista acquisitio tendat in conservationem honorum majoriæ, ad quam intendit, qui talia verba posuit in instrumento majoriæ. Si tamen clarè constaret, quòd et istam acquisitionem voluit prohibere, teneret dispositio, et impediretur translatio possessionis, et domini: ex his, quæ notat Paul. de Cast. in l. *nemo potest*, in fin. D. de legat. 1. dum dicit, quòd testator potest impedire translationem domini rei legatæ. Sed quid si Ecclesia sit in possessione rei, quæ prætenditur esse majoriæ? an adhuc habebit locum ista lex, et dicta l. *Taurina*? Pulchrum dubium est, et fortè dicendum est, quòd sic, ex quo lex iniecit hoc vinculum, antequam possessio perveniret in Ecclesiam, ex his quæ notantur in cap. *Ecclesia Sancta Maria*, 10. de constit. et confert. optimè, quòd notat Bart. in l. fin. D. ut in possess. legator. esse lic. Et adverte, quòd omnes exceptiones detrahentes proprietati majoriæ, detrahunt et possessio 1, Bart. in l. 1. §. *parvi*, D. quod vi, aut clam, Abb. in cap. *item cum quis*, de restit. spol. Sed an illæ, quæ requirunt altiorem indaginem, reservantur iudicio proprietatis, justa l. fin. C. de

edicto Divi Adriani toll. videtur, quod sic, saltem quando majoria facta fuit in testamento, l. si in adoptionem 11. versic. sed non jure scriptus, D. de honor. pos. contr. tab. et vide per Bald. in rubrica de causa posses. et propriet. et in l. 1. C. de appel. et in rubr. de consuet. et in cap. item cum quis, de restitut. spol. et Alex. in l. cum hæredes in princ. D. de acquir. posses. et ibi videbis per Bald. quod possidens corporaliter, debet citari: de quo vide per Alex. consil. 82. et consil. 83. 2. vol. et consil. 40. vol. 3. et sunt notabilia consilia in ista materia. Et nota, quod si semel adivit iudicem, non poterit postea propria auctoritate intrare possessionem, secundum Bald. in l. 1. C. de execut. rei judic. de quo plene in l. de pupillo 3. §. meminisse 10. D. de novi oper. nuntiat. et per Bald. in l. 2. C. de servitut. et Jaso in tract. de jure emphyt. et limita, nisi adiverit iudicem, ut eum ad occupandum adjuvet, l. 6. C. quod cum eo, et ibi Doctor. Et an huic possessori competat interdictum recuperandæ, vide per Bald. in authent. defuncto, C. ad Tertul. et Alex. consil. 37. vol. 1. col. pen. Item et huic possessori competit interdictum ne vis fiat ei: vide Salyc. in l. ea lege, col. 4. C. de condit. ob caus.

Quid autem si iste, in quem transit ista ficta, et legalis possessio, ante apprehensionem corporalem transferat auctoritate legis jus suum in alium, et constituat se ejus nomine possidere, vel si ex licentia Principis vendat aliquam rem majoriæ, et constituat se nomine emptoris possidere? an transferatur in alium ista possessio? Bald. quod non, in dict. rubrica de causa posses. et propriet. quia duæ fictiones non concurrunt. Sed quid si iste, in quem ex lege transferatur possessio, moriatur ante apprehensionem realem? an transmittat in sequentem vocatum? Et videbatur, quod non, ex dicto Baldi superius relato; videtur tamen, quod auctoritate legis non eadem possessio numero, quæ fuit primo relata, sed alia transferatur in sequentem, et sic non est opus tractare de transmissione. Item, quid si ante mortem possessoris defuncti aliquis occupavit possessionem? an tunc transferatur in sequentem? Et videtur, quod non: quia ubi possessio est apud alium, illa per actus fictos non transferatur in alterum, non interveniente consensu, seu facto illius, penes quem est dato, (quod bene per actus corporeos transferretur). Probat in l. quamvis 32. §. 1. D. de acquir. poss. conjuncta l. 3. §. si servus 10. eod. tit. et hinc est, quod aspectu, et verbis non transferatur possessio, quando alius erat in possessione, ut tradunt Doctor. in cap. 2. de consuet. Alexand. dict. consil. 85. col. 4. Lex tamen Tauri 45. aperte decidit contrarium, ibi: *Aunque otro la aya ante tomada en vida del tenedor*. Quid autem si ille, in quem possessio ista legali transferatur, suspicetur se posse repelli? an perdat possessionem? Et videtur, quod sic, quia nihil est, quod repugnet, l. clam possidere 6. §. qui ad nundinas, D. de acquir. posses. Sed quid si mortuo possessore majoriæ, ingreditur ille in possessionem bonorum majoriæ, ad quem non pertinebat, et hæres defuncti in aliis bonis extra majoriam vult mitti in possessionem bonorum majoriæ ex edicto Divi Adriani, vel agere contra invadentem remedio l. cum quærebatur 11. C. unde vi? an poterit? Et certum est per istam legem, et l. Tauri, quod non: quia ille, ad quem pertinet majoria, est qui habet possessionem à lege in eum translata, et ipse debet agere: et videtur idem dicendum ex jure communi, quia cum hic veniat possessio accessorie ad dominium, cesante dominio, cessat possessio, notabilis theoria Bald. in l. cum alienam, col. 1. C. de legat. Sed pone, quod possessor majoriæ fecit aliquas expensas, propter quas conceditur sibi à jure retentio: an poterit retinere, non obstante dispositione hujus legis, et dictæ l. Taurinæ? Et videtur, quod sic, per ea quæ notat Abb. in cap. de multa, col. 4. de præbend. et quod notat Bart. in l. quod dicitur, D. impens. in rebus dotal. factis, et in l. 2. ad fin. D. de appel. recip. Item quæro, an in infantem transferatur ista possessio? Et videbatur, quod non, per l. 1. §. si infanti, D. de acquir. posses. sed credo contrarium esse verius, per id quod notat Paul. de Cast. in l. donatarum, C. de acquir. posses. de possessione, quæ transferatur ficto modo. Sed an transiret ista possessio in eum, qui adhuc est in utero, dixi in l. 3. tit. 23. 4. Part.

(3) *E el señorío*. Ortum habet ista lex ab his, quæ habentur in l. quoties 3. C. de donat. quæ sub modo, quæ secundum Doctor. ibi non ita latè providebat, sicut hic vides providere istam: nam per illam legem tantum dabatur actio utilis ex stipulatu, secundum unam expositionem, vel conditio ex lege, secundum aliam; quod tamen haberet actionem realem, et quod elapsa die ille, in quem post tempus fuit collata donatio, esset dominus, et transiret in eum do-

minium, et possessio, non fuit provisum per illam legem, sicut per istam: ideò tene eam menti, quia est valdè singularis, et semper allegatur in palatiis. Benè tamen verum est, quod Specul. tit. de locato, §. nunc aliqua, vers. 70. quæritur in questione per eum ibi posita extendit dict. l. quotiens ad actionem realem; sed casus Speculatoris est longè diversus ab isto: est enim mirabile, quod sine traditione aliqua iste secundus donatarius adipiscatur possessionem, et dominium contra regul. l. traditionibus 20. C. de pactis, et de hoc dicto Specul. vide Decium consil. 259. pen. et fin. col. et sic quilibet ex nominatis in donatione erit dominus, et non nudus minister: vide Joan. Andr. in addition. ad Specul. tit. de instrum. editio §. nunc vero aliqua, in additione, quæ incipit per superiora. Et ex ista lege habes, quod succedens in majoria est dominus, et non usufructuarius, et idem vult gloss. notabilis in l. Titia cum testamento, §. fin. in gloss. fin. D. de legat. 2. et Socin. in l. qui Romæ, in princ. col. pen. ad fin. D. de verb. oblig.

(4) *El otro*. Sed an donator possit ante tempus in quo acquiritur secundo donatario, revocare istud onus, seu istud jus competens secundo donatario, est quæstio multum dubia. Bart. in l. qui Romæ, §. Flavius, D. de verb. oblig. tenuit, quod sic, etiam si sit donatio facta Ecclesiæ: movetur per l. 3. D. de servis exportand. et subdit, quod hæres donantis hoc non posset; et idem tenet ibi Alexand. post multa, quem vide. Paul. de Cast. tenet contra Bart. et plerique alii; et opinionem contra Bart. dicit magis communem Guilliel. Benedictus in rep. cap. Raynutius, de testam. super verbo si absque liberis moreretur, la 2. fol. 333. col. 2. ubi refert tenentes istam opinionem: addit etiam Roder. Suar. allegation. 20. ubi allegat istam legem. Ego verò adhærerem opinioni Bartol. quam limitarem, nisi pacto huic apposito in favorem secundi donatarii accederet præsentia, et consensus secundi donatarii, vel donator fecisset in hoc promissionem in favorem secundi donatarii, seu ex verbis appareat promississe de non revocando, juxta ea, quæ dixi supra eod. l. 4. et adde ad prædicta Decium consil. 38. et consil. 259. col. 2. ad fin. et col. 3. Bald. in l. cum a socero, C. de jure dotum, et in l. si constante, C. de donat. ante nupt. Socin. consil. 25. vol. 1. in 2. dubit. et Alexand. consil. 27. et 28. col. 2. vol. 5. et quæ dicit consil. 106. et 107. vol. 2.

(5) *Non señalo en quien fucasse*. Quid si designavit, sed ante tempus quo sibi debuit quæri, mortuus est? Dic, quod manebit penes primum donatarium gravatum de restituendo, ut in l. pater filium 38. §. fideicommiss. 6. D. de legat. 3. l. unica, §. 1. et 2. C. de caduc. tollend. Joan. Andr. in dict. addit. tit. de instrum. editione, §. nunc vero aliqua, in additione quæ incipit per superiora.

(6) *Los que la heredan*. Adde. l. fin. C. de legat.

LEY VIII.—De las donaciones que se mueven los omes a fazer, por razon que non han fijos, como non valen despues que los han (a).

Mueuense los omes a las vegas a fazer donaciones, porque non han fijos (1) ni han esperança de los auer (2). E porende dezimos que si alguno, por tal razon diesse (3) a otro (4) todo lo suyo (b), o gran partida dello (5), que si despues (6) ouiesse fijo, o fija, de su muger legitima (7), con que casasse despues (8), que luego (9) que los ha, es reuocada (10), porende la donacion, e non deue valer en ninguna manera (11). E si por aventura alguno que ouiesse fijos legitimis, quisiesse fazer donacion a otro, puedelo fazer en tal manera, que todavia finque en saluo a los fijos la su parte legitima, tambien en vida (12) de su padre, como despues de la su muerte. E la parte legitima es, segun dize en el Titulo del establecimiento de los herederos. E si el padre fiziere mayor donacion, puedenla reuocar los fijos, fasta en la quantia de la su parte legitima (13).

(a) LL. 4, 7 y 10, tit. 12, lib. 3 del F. R.—L. 6, tit. 3, libro 4 de la N. R.

(b) Véase nuestra nota 2.ª a la L. 4 de este mismo título.

LEY VIII.—Donatio facta propter filiorum defectum, revocatur in totum, habitis filiis legitimis postea natis: si autem habens filios le-

gitimos, donet, non revocatur, si legitima eis salva remaneat; revocatur tamen usque ad legitimam. Hoc dicit.

(1) *Porque non han fijos*. Si ergò haberet filios, vel filium, non videtur, quod haberet locum dispositio hujus legis, ut hic colligitur à contrario sensu, et in l. si unquam 8. C. de revocand. donation. ibi, *filios non habens*. In contrarium tamen videtur l. cum pater 77. §. cum existimaret 29. D. de legat. 2. et quia videtur etiam in isto casu militare eadem ratio, ac si nullum filium habuisset, cum potius velit pater dare bona filiis, quam extraneis, ut in l. cum accutissimi 50. C. de fideicommiss. l. generaliter 6. §. cum autem, C. de instit. et substit. l. cum avus 102. D. de condit. et demon. et in hanc sententiam inclinat Angel. in dict. l. si unquam, eo casu, quo est verisimile patrem non donasse, si scivisset alios sibi nascituros, ut in exemplo ibi posito per eum; et idem vult Bald. in l. 1. col. 3. versic. *sed quid si tempore donatons, C. de inoffic. donation.* ubi Paul. de Cast. distinguit, an filius natus ante donationem esset odiosus patri, vel non: undè hoc tantum residebit in iudicis arbitrio, consideratis circumstantiis, an pater, si cogitasset de liberis postea nascituris, donaret, vel non, ut tradit Andreas Tiraquellus in comment. dict. l. si unquam, super verbo *filios non habens*.

(2) *Ni han esperança de los auer*. Istud verbum ponderat Joannes Bernardus Diaz de Luco, olim Regii Consilii Indiarum collega meus, nunc benemeritus Episcopus Calagurritanus, in regulis, et fallentis suis, in littera d. regula 141. pro communi conclusione Doctorum, quod si potest ostendi, quod donator tempore donationis cogitabit de filiis, non revocabitur donatio per dict. l. si unquam, neque per hanc legem, ut voluit Bart. in l. Titia, §. Imperator, D. de legat. 2. Joan. de Imol. in cap. fin. de donat. quam dicit communem esse sententiam Socin. cons. 35. col. 3. vol. 4. In contrarium tamen partem facit, quia dispositio istius legis, et dict. l. si unquam, non fuit introducta favore donantis, sed filiorum; undè non potest per patrem huic dispositioni renuntiare, ut in l. scire debetis 7. C. ut in posses. legator. l. quod de bonis 15. §. fin. cum simil. D. ad Leg. Falcid. et tenet expressè Oldral. consil. 173. et Joan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de instrum. edition. §. porro, in addit. fin. versic. *hoc autem certum est*, quem sequitur Roman. in consil. 269. in fin. tenet etiam Alber. in dict. l. si unquam, ubi dicit, se ita obtinuisse de facto, licèt Specul. tit. de instrum. edition. §. porro, versic. *donatio autem firma*, vult contrarium, ponens pro forma, quod premitatur de non revocando etiam in casu supervenientium liberorum. Bart. etiam in dict. §. Imperator, col. pen. versic. *quæro utrum, l. si unquam*, tenet, quod revocationi, quæ potest fieri per dic. l. si unquam, potest renuntiare pro donante; non tamen querelæ inofficiosæ donationis, quæ introducitur favore filiorum; quod est maximi effectus, nam per l. si unquam revocatur donatio in vita patris, et per patrem; revocatio tamen, quæ fuit per querelam inofficiosæ donationis, non fit in vita patris, sed post mortem ad petitionem filiorum: nam nullum jus habent in vita patris, ut in l. fin. et ibi notat Bart. D. de liber. agnosc. et si dicatur, quod eveniet inconveniens, et damnum filiis in vita patris propter alimenta, si fortè sunt pauperes, dicendum est, secundum Cyp. Rayn. et Joan. de Imol. in dict. §. Imperator, quod in illum, in quem transeunt bona per donationem, transibit hoc onus alimentorum, ut in l. si quis à liberis 5. §. fin. D. de liber. agnosc. et opinionem Bart. dicit veriorum Ludov. Roma. consil. 26. movetur prout Bart. ex cap. quicumque, 17. q. 4. ibi, *cum filios non haberet, neque speraret*, prout etiam sunt verba nostræ legis, et ex aliis, quæ poteris videre per eum: et ita tenet Socin. dicens esse communem opinionem, quod possit renuntiare, consil. 147. incipit *visa facti contingentia*, vol. 2. col. fin.

(3) *Diesse*. Et sic non haberet locum ista lex in venditione, vel alio contractu oneroso, sed in contractu gratuito donationis: quod intellige, nisi venditio esset facta modico pretio, secundum Bald. in dict. l. si unquam, et in l. 1. C. de pactis, et adducit latè Socin. consil. 215. col. 1. et 2. vol. 2. Quid si donetur pro dote alienis puellæ ab alio quam à patre? an revocatur talis donatio ex supervenientia liberorum? Habui de facto, et defendi, quod adhuc habet locum ista lex, et dict. l. si unquam, quia adhuc talis pro dote datio dicitur mera liberalitas, et donatio, ut in l. fin. §. si à socero 1. D. quæ in fraud. creditor. l. 1. §. accedit 15. C. de rei uxor. action. cum simil. et in terminis addebam consil. Alex. 71. vol. 4. et nunc in commento hujus legis vide Andr. Tiraquel. idem tenentem, et allegantem dict. consil. Alex. in dict. suo commento l. si unquam, super verbo dona-

tione largitus, num. 193. ibi, *duodecimo ista dotis mentio*, vide ibi. In donatione verò ob causam, quæ respiceret favorem donantis, quantum respiceret, et valor causæ concurreret, non haberet locum ista lex, ut tenet Ang. in dict. l. si unquam, et Alex. consil. 40. vol. 4. dictus Andr. Tiraquel. in dicto verbo *donatione largitus*, num. 122. In donatione etiam remuneratoria non haberet locum ista lex, neque dicta l. si unquam, ut tenet Ang. notabiliter ibidem, et Decius, qui alios recitat, consil. 20. et dictus Andreas in dicto verbo *donatione largitus*, num. 11. usque ad num. 94. ubi multa dicit, et declarat quinque declarationibus: adde Decium consil. 566. col. pen. Et in donatione mutua, seu reciproca, an habeat locum ista lex, vide eundem Andr. Tiraquel. in dicto verbo, ubi de aliis multis in hac materia. Et an habeat locum ista lex in filia renuntiante juxta formam cap. *quamvis pactum, de pactis* lib. 6. vide Decium consil. 481. in fin. Et quid in legato facto, an revocetur per supervenientiam liberorum, vide Alex. consil. 31. vol. 3. et Bart. in l. pen. D. de confirm. tutor. Et an procederet ista lex in donatione juris nondum delati, vide Socin. consil. 59. vol. 3. Et quid si filius major renuntiet majoriæ, et velit, ut succedat secundogenitus? an si primogenito postea nascatur filii, possit petere majoriam, decides ex notatis per Paul. de Cast. et alios in l. si actionem, C. de pactis et ex his, quæ habentur in cap. unico, de eo, qui fidem fecit agnato de feudo paterno.

(4) *A otro*. Quicumque sit ille, sive libertus, sive extraneus: et sic cessabunt opiniones, nam Azo in summa, C. de revocand. donat. tenebat, l. si unquam non procedere, si donaretur alii, quam liberto: idem tenebant Guill. de Cug. et Cyn. in l. 1. C. de inoffic. dotat. quam opinionem dicebat procedere in puncto rationis Socin. in dict. consil. 53. Communis tamen opinio post Gloss. in dict. si unquam, erat in contrarium, quam sequitur ista lex. Quid tamen si donaretur filio proprio? Dic, quod tunc non revocatur, nisi usque ad debitum honorum subsidium, l. si totas 5. C. de inoffic. donat. Bart. in dict. §. Imperator, col. 1. et idem, si donaretur Ecclesiæ, vel pio loco, ut in cap. quicumque, ubi text. cum Gloss. 17. q. 4. Bart. in §. Imperator, supra alleg. Sed an revocabunt filii postea nati per querelam inofficiosæ donationis, vel ex dispositione hujus legis, vel dictæ l. si unquam? Pendet decisio, an in donatione facta filio jam nato pater de aliis filiis nascituris cogitavit, vel non, juxta ea, quæ dixi supra in gloss. 1. Et quid si donatio facta jam nato erat magna, non tamen excedit valorem tertiar, et quinta partis bonorum, et partem legitimæ talis filii? an filii postea nati revocabunt talem donationem? Videtur, quod non: quia pater visus fuit talem filium jam natum meliorare in dicta tertia, et quinta bonorum, ut in l. 26. in Ordin. Taurinis. Dictus tamen Dominus Episcopus Calagurritanus in loco supra allegato, in gloss. 2. tenet contrarium, imò quod revocabitur donatio, et reducetur ad æqualitatem cum aliis filiis, et non habebit talis filius unicus majorem partem, ex dicta consideratione quod visus fuit pater meliorare eum: nam cum esset unus filius tantum, non cadit, quod videatur meliorare: quia non debet præsumi illa prædilectio, neque melioratio respectu nasciturorum, quorum merita nondum novit, et quia facultas meliorandi intelligi debet, pluribus filiis extantibus, inter quos cadere possit affectio, et prædilectio; quæ cessat, quando unicum tantum habet: et licèt nihil alleget, ad hoc potest allegari text. in §. datur, Instit. de assignat. libertor. ubi habetur, quod illa facultas (de qua in illo tit.) assignandi libertum, datur ei, qui duos pluresve liberos habet, et ibi glossa parva dicit, quod in unico filio hoc non est necesse; et facit etiam text. in l. cum pater 77. §. hæreditatem 4. in fin. D. de legat. 2. ibi: «Viriles autem inter eos fieri, qui eo tempore vixerint, cum de aliis eligendi potestas non fuerit.» Præterea, cum ista revocatio fiat ex præsumpta mente patris donantis, qui, si alios sibi filios nascituros cogitasset, non tantum filio unico, quem habebat, donaret, sed æqualitatem inter eos servaret: non potest dici, quod dictus filius unicus videatur melioratus à patre: et sic opinio dicti Domini Episcopi nititur summa æquitate, et veritate, et ego credo esse veram in hoc. Subdit etiam dictus Dominus Episcopus, in tantum hoc procedere; quod si pater unicæ filiar donationem magnam pro dote fecisset, supervenientes filii, non relicto sibi tertio, donationem usque ad suam legitimam revocarent; neque in hoc secundum eum gener videbitur deceptus, etsi prætendat causam onerosam: cum imputet sibi, qui non providit in casu supernascentium liberorum, neque ignorare debuit dispositionem dict. l. si unquam. Neque huic ultimæ conclusioni adversari dicit l. 29. in Ordin. Tauri, qua cavetur, quod ad hoc ut dicatur dos inofficiosa, de-